

Αξιοπιστία της Δικαιοσύνης

ΓΝΩΜΗ
ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Είναι μάλλον κοινός τόπος στην Ελλάδα, ότι ο μέσος πολίτης και ειδικά ο ενεργός πολίτης, που ενδιαφέρεται για τα κοινά και παρακολουθεί, έστω σε γενικές γραμμές, τις πολιτικές εξελίξεις, δεν είναι ευτυχής με αυτές και έχει μειωμένη εμπιστοσύνη στους θεσμούς του κράτους. Τούτο αφορά τόσο την εκτελεστική όσο και τη νομοθετική εξουσία και λιγότερο τη δικαστική. Πάντως και η τελευταία δεν εξαιρείται από τον κανόνα της κλονισμένης εμπιστοσύνης του πολίτη. Και δεν αναφέρομαι, βέβαια, στον πολίτη που δρα και αντιδρά με το θυμικό, αλλά σε εκείνον που μπορεί να λειτουργεί και να παίρνει θέσεις με σύνεση και ψυχραιμία.

Και όμως το έλλειμμα εμπιστοσύνης στη Δικαιοσύνη (μικρότερο, όπως είπαμε, σε σύγκριση με τη μεγαλύτερη δυσπιστία έναντι των πολιτικών εξουσιών, εκτελεστικής και νομοθετικής) είναι οδυνηρότερο. Διότι οι δικαστές είναι οι στυλοβάτες του κράτους δικαίου. Αν λείψει η εμπιστοσύνη της κοινωνίας σε αυτούς, είναι το κράτος δικαίου που θα υποφέρει. Από τη δικαστική κρίση εξαρτώνται πολύτιμα έννομα αγαθά των πολιτών. Και η κρίση αυτή θα είναι για το κρίνόμενο ζήτημα, όταν εξαντληθούν τα ένδικα μέσα, η τελειωτική, πράγμα που δεν ισχύει για τις αποφάσεις των πολιτικών οργάνων. Είναι συνεπώς προφανές ότι η εμπιστοσύνη στους δικαστές είναι ό,τι πολυτιμότερο μπορεί να προσφέρει μια δημοκρατική κοινωνία στα μέλη της.

Τον τελευταίο καιρό υπήρξαν δικαστικές αποφάσεις γενικότερου ενδιαφέροντος, που συνέβαλαν στον κλονισμό της εμπιστοσύνης του πολίτη. Θα πω δύο παραδείγματα από τη νομολογία των Ανώτατων Δικαστηρίων. Το πρώτο παράδειγμα αφορά την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας για τα Ιδιωτικά Πανεπιστήμια. Οποια θέση και αν παίρνει κανείς για τα πανεπιστήμια αυτά, είναι αναμφισβήτητο ότι το Σύνταγμά μας, όπως ισχύει σήμερα, καλώς ή κακώς τα απαγορεύει (στο άρθρο 16). Και όμως το Συμβούλιο Επικρατείας έκρινε ότι ήταν συνταγματική η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα, ακολουθώντας τη

σχετική θέση της κυβέρνησης. Το δεύτερο παράδειγμα είναι η κρίση της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου για τις υποκλοπές, που δεν απέδιδε καμία ευθύνη στην ΕΥΠ και σε πολιτικά πρόσωπα. Η κρίση αυτή έχει χαρακτηριστεί από πολλούς ως σκανδαλώδης. Είναι όμως ευτύχημα, ότι πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε αντιθέτως, καταδικάζοντας πρόσωπα υπεύθυνα για τις υποκλοπές. Πιστεύω ότι οι πολίτες αναθάρρησαν με την απόφαση αυτή. Οι δικαστές κατώτερων βαθμίδων αποδεικνύεται ότι είναι περισσότερο ανεξάρτητοι από τους δικαστές των Ανώτατων Δικαστηρίων. Ας ελπίσουμε ότι θα συνεχίσουν με τόλμη το έργο τους στο θέμα των υποκλοπών, αναζητώντας υπευθύνους σε οποδήποτε υψηλές θέσεις ευρισκομένους και διαφυλάσσοντας έτσι την αξιοπρέπεια τους και το κύρος της Δικαιοσύνης. Θα έχουν προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στο κράτος δικαίου της χώρας μας, με ευνοϊκό αντίκτυπο και διεθνώς.

Είναι πάντως αναγκαίο να καταργηθεί επιτέλους η συνταγματική ρύθμιση, κατά την οποία την ηγεσία της Δικαιοσύνης διορίζει η εκάστοτε κυβέρνηση. Τότε η ηγεσία αυτή θα μπορεί να είναι ανεξάρτητη, όσο και οι δικαστές των κατώτερων βαθμίδων. Δεν αναφέρομαι εδώ στους άλλους δυνατούς, αδιάβλητους, εξωκομματικούς ή υπερκομματικούς, τρόπους ανάδειξης της ηγεσίας αυτής.

Καταλήγοντας θα ήθελα να διευκρινίσω ότι οι παραπάνω σκέψεις αφορούν κυρίως γενικά τον θεσμό της Δικαιοσύνης. Ως προς τα πρόσωπα των δικαστών, πιστεύω ότι η μεγάλη πλειοψηφία τους σε όλες τις βαθμίδες έχει το σθένος ή μπορεί να βρίσκει το σθένος να ανθίσταται στη βούληση και στις επιδιώξεις της πολιτικής εξουσίας, όταν αυτή επιχειρεί να επηρεάζει τις δικαστικές κρίσεις. Εύχομαι να εξαλειφθούν στο μέλλον και οι λίγες αντίθετες εξαιρέσεις που, όπως τόνισα πιο πάνω, κλονίζουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στη Δικαιοσύνη.

Ο Μιχάλης Σταθόπουλος είναι επίτιμος καθηγητής Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, ακαδημαϊκός